

Högskolan i Halmstad
Sektionen för Hälsa och Samhälle
Box 823
301 18 Halmstad

En för alla, alla för en

Vad är sammanhållning och vilken innebörd har begreppet
sammanhållning för SISU` s idrottskonsulenter.

Mikael Persson
Jesper Devrèr

C- uppsats 15hp
Ped. Idrott 61-90hp
Hösttermin, 2011
Examinator: Vaike Fors

Förord

Först och främst vill vi tacka SISU`s idrottskonsulenter för att ni ställt upp och gjort denna studie möjlig. Vi vill även tacka kurskamraterna för stöd och hjälp. Ett särskilt tack till våra kritiska vänner Hampus Eskilsson och Daniel Lindgren.

Tack!

Mikael Persson & Jesper Devrér

Sammanfattning

Syftet med studien är att belysa hur idrottskonsulenter på SISU använder begreppet sammanhållning som ett pedagogiskt verktyg i sina kontakter med idrottsföreningar. Det finns ingen tidigare forskning på hur idrottskonsulenter använder sammanhållning som pedagogiskt verktyg i sitt arbete. Däremot finns det forskning på sammanhållning kopplat till idrott. Av de studier vi tagit del av på området ses sammanhållning som ett multidimensionellt fenomen. Det innebär att flera faktorer avgör upplevelsen av sammanhållning. Till dessa faktorer hör hur sammansvetsad laget eller gruppen är, individuella och gemensamma målsättningar och att individerna delar gemensamma upplevelser. Tidigare forskning visar också att sammanhållning kan förstås först när man förstår den kontext som laget eller gruppen befinner sig i. SISU som är en idrottsutbildande organisation, arbetar aktivt med utveckling inom idrottsföreningar. Genom dem lär idrottsföreningarna om sammanhållningens betydelse för idrotten. SISU består av 21 distriktsförbund och finns i alla kommuner från norr till söder. Genom sin geografiska täckning och det stora antalet idrottsföreningar de står i förbindelse med, är de en påverkansfaktor som inte bör underskattas. Det sociokulturella perspektivet ser lärandet som en ständigt pågående process och att människan lär och tar till sig ny kunskap både medvetet och omedvetet. Sett ur ett sociokulturellt perspektiv förmedlas SISU's syn på sammanhållning direkt och indirekt till idrotten.

Resultatet av studien visar att SISU använder flera intellektuella redskap för att öka förståelsen för sammanhållningens betydelse. Dessa redskap används också för skapa en bättre sammanhållning inom idrottsföreningar.

Resultatet visar också att SISU lägger största vikt vid sammanhållningens betydelse för idrottsföreningar. För SISU är sammanhållningen allt!

Vår slutsats är att SISU talar om sammanhållning genom en rad begrepp. Till dessa begrepp hör laganda, gemenskap, gruppsammanhållning, gruppdynamik, kompisanda och familjär. Vår tolkning är att SISU's idrottskonsulenter pratar kring sammanhållning genom dessa begrepp och att sammanhållning är starkt kopplat till dem. Dessa begrepp kan ses som dimensioner av sammanhållning. Men en specifik definition om vad begreppet sammanhållning är finns inte.

Nyckelord: Sammanhållning, Sociokulturellt perspektiv, idrottskonsulenter, SISU.

Abstract

The purpose of this study was to find out how SISU reason about cohesion with respect to its own operations, as sports consultants.

There is no previous research on how sports consultants using cohesion as a pedagogical tool. However, there is research on cohesion linked to sport. Earlier research sees cohesion as a multidimensional phenomenon. This means that multiple factors determine the experience of cohesion. Such factors include how how-knit the team or group are, individual and joint objectives and that the individuals share common experiences. Previous research also shows that cohesion can be understood only when one understands the context in which the team or group is in.

SISU is a sports educational organization, actively working with the development of sports clubs. Through them sports clubs learn the importance of cohesion in sport. SISU comprises 21 districts and is available in all municipalities from north to south. By its geographical coverage and the large number of sports they are in contact with, they are an influential factor that should not be underestimated. The socio-cultural perspective sees learning as an ongoing process and that people learn and absorb new knowledge both consciously and unconsciously. From a sociocultural perspective conveyed SISU's vision of cohesion directly and indirectly to the sport.

The results of this study show that SISU uses several intellectual tools to increase understanding of the importance of cohesion. These tools are also used to create a greater cohesion in sports.

The results also show that SISU puts greatest emphasis on the importance of cohesion in sports. For SISU is the cohesion everything.

Our conclusion is that SISU talking about cohesion through a series of concepts. These concepts include team spirit, community, group cohesion, group dynamics, friend and family spirit. Our interpretation is that SISU's Sports Consultants talk about cohesion through these concepts and that cohesion is strongly linked to them. These concepts can be seen as dimensions of cohesion. But a specific definition of what the concept of cohesion is not found.

Keywords: Cohesion, Sociocultural perspective, Sports consultant, SISU.

Innehållsförteckning

Inledning	6
Bakgrund	7
Syfte och frågeställning	8
Tidigare forskning på området	9
Teori	11
Metod	16
Resultat	20
Diskussion	27
Konklusion	29
Implikation	30
Metoddiskussion	30
Referenslista	32
Bilaga 1	35

Inledning

Inom idrotten är det framförallt ett begrepp som återkommer oavsett idrott och nivå; sammanhållning. Även om sammanhållning kan tyckas viktigast för de klassiska lagidrotterna, har andra idrotter där man tävlar i grupp men inte är lika beroende av varandra som till exempel friidrott och tennis, börjat lägga allt större fokus på sammanhållning. Ett skäl till det kan vara att sammanhållning uppfattas som synonymt med gruppens framgångar eller misslyckanden (Lindvall, Johnson & Åström, 2002). Sammanhållning som begrepp är inte begränsat till enbart idrotten. Inom näringslivet, i organisationer, skolor, företag, ja listan kan göras lång, förekommer sammanhållning som förklaring till framgång, eller till misslyckanden. Alla har vi nog hört idrottsstjärnor betona sammanhållningens roll när de förklarar lagets lysande framgångar eller misslyckanden.

Tomas Ravelli ger i följande citat en hint om hur sammanhållning används som förklaringsmodell, i det här fallet i termer av motgång, under fotbolls- VM 1990.

”Det största problemet var kanske att vi inte hade någon sammanhållning i truppen. Vi käkade tillsammans i tio minuter, sen gick vi upp på våra rum igen. Vi satt inte kvar efter middagen, umgicks inte. Inget tjöt. Ingen gemenskap. Ingen trivsel. Under sådana förutsättningar är det svårt att nå framgång” (Ravelli & Thylin, 1996, s.48).

Begreppet sammanhållning används i sådan omfattning att endast få, om ens någon tycks fråga sig vad innebörden av begreppet är. Sammanhållningens betydelse för framgång eller motgång verkar helt enkelt vara så självklart att ingen ifrågasätter det. Vi har valt att vända oss till SISU för att studera sammanhållning då SISU och de idrottskonsulenter som arbetar där har en daglig kontakt med idrottsföreningar runt om i landet. De uppfattningar som idrottskonsulenterna har om sammanhållning, förutsätter vi förmedlas till de idrottsföreningar som SISU utbildar. Inom det sociokulturella perspektivet på vilket denna studie vilar, är lärandet en ständigt pågående process. Det betyder att individen hela tiden lär sig saker i alla tänkbara situationer. Därför är det inte orimligt att anta att idrottsutbildarnas uppfattningar om sammanhållning överförs till idrottsföreningarna, oavsett om denna förmedling sker aktivt eller inte. SISU som organisation kan alltså anses ha ett stort inflytande i idrottsföreningars verksamhet vad gäller all form av utbildning. Av den anledningen tycker vi det är av intresse att se hur idrottskonsulenterna ser på sammanhållning samt hur de förmedlar detta till idrottsföreningarna.

Mycket av den forskning som finns att tillgå om sammanhållning, utgår från ett psykologiskt perspektiv eller ett socialpsykologiskt perspektiv.

Vår studie om sammanhållning skiljer sig åt då den utgår från ett pedagogiskt, sociokulturellt perspektiv och fokuserar på ”görandet”, d.v.s. handlingen och inte ”tänkandet”. Det innebär att vi studerar vilken innebörd sammanhållning har för SISU, utifrån den egna verksamheten.

Bakgrund

I detta stycke ger vi en kort bakgrund om individen i gruppen, samt förtydligar vad för organisation SISU är.

I det moderna samhälle vi nu lever i, indelar sig människor frekvent i olika sociala sammanhang. Hit kan t.ex. familj, arbete, idrottsföreningar eller politiska organisationer räknas. Någon form av koppling eller länk mellan individerna krävs för att en grupp ska vara just en grupp. Utifrån den beskrivningen kan t.ex. ett idrottslag utgöra den koppling som bildar en grupp. Dock förtydligar Forsyth (2006) att en grupp måste bestå av minst två personer för att kunna räknas som grupp. En organisation som jobbar med grupper och grupputveckling är Svenska Idrottsrörelsens Studieförbund, SISU.

SISU bildades 1985 och är bildat av idrotten för idrotten. De består av 21 distriktsförbund och finns i alla kommuner från norr till söder. SISU idrottsutbildarna bildades som ett för idrotten fristående studieförbund, av pedagogiska, organisatoriska, ideologiska och ekonomiska skäl. Grundandet av SISU syftade till att vara en idrottsrörelsens folkbildningsorganisation som utifrån statens riktlinjer skulle arbeta för en allmän medborgerlig bildning.

Som organisation skall SISU stå fri från sin uppdragsgivare, idrottsrörelsen. Detta har varit styrelsens uppfattning men också en grundläggande tanke inom folkbildningen. Detta har också resulterat i tjugosex års omfattande folkbildande insatser inom idrottsrörelsen.

SISU's verksamhet präglas främst av kurser, konferenser, projektledning och genomförande av utvecklings och organisationsförändringar.

Verksamheten utgår från idrottens behov av utveckling och dessa behov styr verksamhetens utbud, form och organisation. Själva grunden i verksamheten är att

SISU ska vara en eftertraktad resurs som motiverar och stimulerar människors lärande, stärker deras engagemang och utvecklar verksamheten. Mångsidighet, flexibla metoder och hög pedagogisk kvalitet är faktorer som präglar utbudet. Förbundsstämman har antagit en gemensam vision för SISU idrottsutbildarna – *vi är där idrotten lär*. Det innebär att ge idrotten lärande processer så som tillgänglighet, erfarenhet och mångfald för att därigenom föra idrotten framåt. Idrottsutbildarna på SISU utformar fritt sina mål och sin verksamhet, viktigt är dock att all verksamhet genomsyras av demokrati, jämställdhet, internationell förståelse, mångfald och värderingsfrågor (SISU Verksamhetsberättelse, 2010; SISU Verksamhetsinriktning, 2010).

Syfte

Nedan presenteras och förtydligas studiens syfte.

I vår studie har vi valt att fördjupa oss i vad sammanhållning är och vilken innebörd sammanhållning har för idrottskonsulenterna på SISU. Det är av relevans då vår uppfattning är att det finns en förvirring kring innebörden av begreppet sammanhållning. Som organisation har SISU ett stort inflytande i idrottsrörelsen och därigenom en god chans att påverka synen på sammanhållning. Resultatet i vår studie kan vara av intresse för tränare, ledare, utbildare och andra som jobbar med verksamhetsutveckling, grupper eller organisationer.

Syfte:

Syftet med studien är att belysa hur idrottskonsulenter på SISU använder begreppet sammanhållning som ett pedagogiskt verktyg i sina kontakter med idrottsföreningar.

Frågeställning:

Vilken innebörd har begreppet sammanhållning för idrottskonsulenterna på SISU när de beskriver den egna verksamheten.

Tidigare forskning på området

I detta avsnitt redogörs för tidigare forskning inom ämnesområdet.

Vår litteraturstudie visar att det finns en stor tillgång av litteratur och forskning inom ämnet sammanhållning men att forskning kring sammanhållning inom idrotten är något mer begränsad. Forskning kring idrottsutbildare och sammanhållning inom idrotten är obefintlig. Det stod klart efter noggranna sökningar i DIVA, Google Scholar och Academic Search Elite, databaser som vi fått rekommenderade genom personal på Halmstad högskolas bibliotek. Därav kan vi inte presentera resultat från studier på idrottsutbildare och sammanhållning. Genomgående har tillgången av relevant forskning om sammanhållning inom idrotten ur ett pedagogiskt perspektiv varit kraftigt begränsad. Vi har därför valt att visa på resultaten av forskning kring sammanhållning relaterat till idrottande och i viss mån grupper i allmänhet. Några av de studier vi presenterar i detta avsnitt utgår från ett idrottspsykologiskt perspektiv. Vi ser dock inga problem med det då sammanhållning är ett område som gränsar till flera praktiker.

En kvalitativ studie inom pedagogik av Patrik Mårdh och Andreas Wallmyr (2007) vid Stockholm Lärarhögskola handlar om elevers syn på gemenskap och sammanhållning inom idrott och hälsa. Studien är kvalitativ och syftet med studien har varit att se hur ämnet Idrott och hälsa påverkar gemenskapen samt hur ämnet kan stärka detsamma.

Resultatet visar att individens känsla av delaktighet i gruppen, frånvaro av mobbing och utanförskap är synonyma med sammanhållning. Att man känner varandra, graden av acceptans för varandras olikheter samt att man visar varandra respekt och förståelse, lyftes fram viktiga faktorer för sammanhållning. Vidare ansåg eleverna att förmågan att kompromissa med varandra är betydelsefullt för att bygga upp en gemenskap.

Eleverna ställde sig även positiva till ”lära-känna övningar” då de menar att dessa övningar spelar en viktig roll för att alla ska komma med och för att det stärker gemenskapen i gruppen. Att kunna samarbeta i grupp ansågs också skapa god sammanhållning och gemenskap. Det beror enligt eleverna på att de får arbeta med elever de annars inte umgås med. Slutligen visar studien att

sammanhållningen ökar i en öppen atmosfär där alla pratar, umgås och gör saker tillsammans.

En socialpsykologisk studie gjord av Aldeborn (2007), vid högskolan i Halmstad beskriver sammanhållning i tillfälliga grupper och belyser de enskilda relationernas betydelse för de gruppdynamiska processerna. Resultatet visar att gruppmedlemmarna trots det faktum att grupperna som studerades var högst tillfälliga, inte tycktes hämmas i diskussionerna, trots att diskussionsämnen enligt författaren var av sådan karaktär att de vanligtvis borde väcka starka emotioner. Författaren frågar sig om sammanhållningen som enligt medlemmarna upplevdes som god, beror på det faktum att grupperna är just tillfälliga. Då deltagarna i grupperna var av olika åsikt i vissa diskussioner tycktes det faktum att de fick kämpa för sin mening/ åsikt, enligt författaren ha bidragit till en ökad känsla av sammanhållning. Det ledde enligt författaren till en ökad förståelse både för de enskilda individerna som för gruppen som enhet. Författaren menar att den tillfälliga gruppen utvecklas genom att dryfta ämnen där deras åsikter gick isär, och att de därigenom accepterade den andre då deras relation enbart tycktes bygga på de åsikter som diskuteras. Den andres samexistens utgör då själva kopplingen till övriga individer, även om de i övrigt inte har något gemensamt.

En annan studie inom det idrottspsykologiska fältet, gjord av Lostin (2010) vid högskolan i Halmstad, undersöker hur elitsatsande gymnasiehandbollselever upplever sammanhållning i deras klubbtag samt i den träningsgrupp där de ingår i skolan. Ett annat mål med studien har varit att studera eventuella skillnader och likheter i respektive grupp. Studien visar att känslan av att vara en sammansvetsad grupp, att individerna känner sig som en familj, bidrar till att öka sammanhållningen. Vidare visar studien att demokratiskt ledarskap och att gruppmedlemmarna får vara med att fatta beslut ses som positiva faktorer för sammanhållning. Individuell och gemensam målsättning, att visa ansvar vid negativa utfall samt att tillsammans dela roliga och pinsamma upplevelser, med fördel på initiativ av tränaren, stärker sammanhållningen.

Carron och Chelladurai (1981) har i sin kvalitativa forskning försökt identifiera vilka faktorer som är relaterade till idrottares uppfattningar om sammanhållning inom individuella idrotter och lagidrotter. Resultatet visar att sammanhållning

inom idrotten är ett multidimensionellt begrepp som starkt påverkas av hur situationen ser ut. De mest avgörande faktorerna för den upplevda sammanhållningen är skillnaden mellan idrottaren och ledaren och mellan idrottaren och laget i relation till motivation.

Nilsson (2009) vid Luleå Tekniska Universitet visar i sin kvalitativa studie inom sociologi, om sammanhållning i Luleå hockey på liknande resultat som Carron & Chelladurai (1981). Resultatet visar att sammanhållning är ett komplext begrepp som påverkas av olika krafter i en grupp. Vidare menar Nilsson (2009) att sammanhållningen i ett lag kan förstås först när man förstår den kontext som laget eller gruppen befinner sig i. Gemensamma mål och en god kommunikation är andra faktorer som enligt Nilsson (2009) är strakt kopplade till sammanhållning.

Teori

Vi har valt att dela upp teoridelen i två delar. Den första delen behandlar relevanta begrepp som förekommer i studien samt hermeneutik. Den andra delen innehåller en genomgång av det sociokulturella perspektivet och Vygotskys modell av förmedlad handling.

Studien utgår från en hermeneutisk ansats vilket innebär att resultaten tolkas genom våra tidigare erfarenheter, tidigare upplevelser och våra värderingar. Det betyder också att tolkningen av resultaten utifrån en hermeneutiskt ansats snarare är subjektiva än objektiva (Ödman, 2007).

Forskningsansatsen som valts har en kvalitativ karaktär där syftet har varit skapa oss en djupare kunskap om begreppet sammanhållning. Detta har gjorts med hjälp av fokusgrupper och de idrottskonsulenter som arbetar inom SISU. Bryman (2002) menar kvalitativ metod innebär att forskaren är mer intresserad av direkta ord snarare än av mätbara siffror. De ord och meningar som idrottskonsulenterna lämnat som svar under intervjuerna har sedan utgjort grunden för vår tolkning.

Studiens resultatolkning tar stöd i det sociokulturella perspektivet.

Hermeneutik

Människan gör ständigt tolkningar av det vi upplever i våra liv för att försöka orientera oss i tillvaron. Fenomen i tillvaron som vi uppfattar som sanningar är enligt hermeneutiken enbart våra egna tolkningar. Därför är det av vikt att den hermeneutiska forskaren förstår den miljö i vilken det fenomen som beforskas existerar (Ödman, 2007).

Inom hermeneutisk forskning förstås och tolkas fenomen utifrån oss själva och våra tidigare upplevelser när vi försöker förstå det vi studerar. Vi är alltså inte objektiva och neutrala utan subjektiva och med förutfattade meningar. Vi bär alla på förutfattade meningar, övertygelser och fördomar som påverkar vår tolkning (Ödman, 2007; Fejes & Thornberg, 2009).

Hermeneutik som forskningsansats kan ses som ett analysredskap för att tolka och förstå verkligheten. Inom hermeneutiken eftersträvas inga sanningar utifrån ett orsak-verkan tänkande. I stället handlar det om att försöka förstå fenomen i vardagen. Men förståelsen kan även gälla att försöka förstå hela den mänskliga existensen. Den hermeneutiska forskningsansatsen är lämplig när syftet med studien är att få tillgång till informanternas egna upplevelser och uppfattningar om ett fenomen (Ödman, 2007).

Grupper betydelse för människan.

Den moderna människan tillhör ett enormt antal olika grupper. Exempel på sådana är familjer, vänner, föreningar, skolklasser, arbetslag med mera. En grundförutsättning för att ett antal individer ska kunna räknas till en grupp är att det finns en koppling eller länk dem emellan (Forsyth 2006). Utifrån den beskrivningen kan t.ex. en familjs gemensamma hushåll utgöra den koppling som bildar gruppen. En annan grundförutsättning är att gruppen består av minst två personer för att kunna räknas som grupp. En grupp kan definieras på åtskilliga sätt och det finns en rad olika innebörder av begreppet. En del definitioner utgår från gemenskap mellan individer medan andra fokuserar på sociala strukturer. Fiedler (1967) menar att en grupp är olika individer som delar ett gemensamt öde och att de på så sätt är beroende av varandra. Vidare menar Fiedler att om något händer någon i gruppen så kommer det att påverka och få konsekvenser för alla. Trots källans ålder är vår uppfattning att definitionen är lika aktuell i dag som då.

Det finns en del likheter mellan idrottsgrupper och grupper i största allmänhet. På samma sätt finns det en del olikheter. Deltagande i idrottsföreningar sker till exempel frivilligt till skillnad från vad som är fallet i familjer, dit man föds in (Lindwall, Johnson & Åström 2002). Vi vill dock poängtera att det inte alltid är så frivilligt att delta i idrott som författarna beskriver. Pondera till exempel att en pappans havererade dröm om att nå framgång i fotboll har fått honom att istället drömma om att sonen skall nå framgång inom sporten. I ett sådant läge kan det vara svårt för sonen att gå emot sin pappa. Därmed försvinner den frivillighet som författarna talar om.

Enligt Lindwall, Johnson & Åström (2002) finns det svårigheter i att definiera vad en grupp är eftersom grupper och dess strukturer ofta är komplexa.

Enligt Forsyth (2006) räknas följande definition som den som är mest accepterad men också mest utbredd. Den är formulerad av socialpsykologen Shaw (1981, s.8)

”Två eller flera personer som interagerar med varandra så att varje person påverkar och blir påverkad av övriga”.

När vi fortsättningsvis talar om grupper i denna studie, är det utifrån Shaws (1981) definition vi gör det. Det beror på att Shaw's definition ligger närmast vår egen uppfattning om vad en grupp är.

Sammanhållning inom idrotten

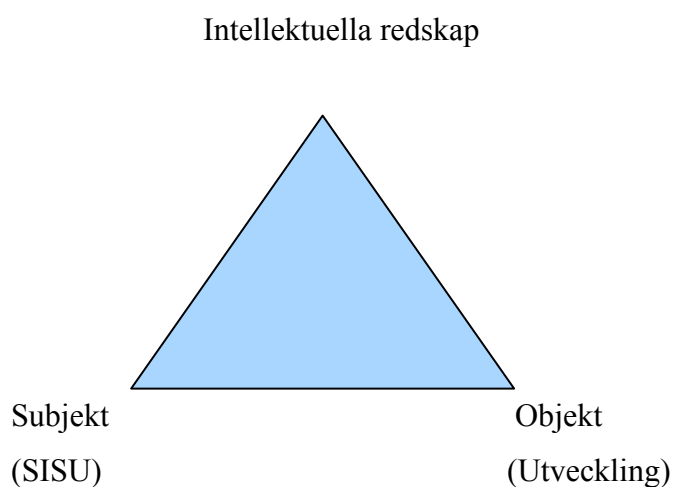
Inom idrotten har två definitioner av sammanhållning fått extra stort genomslag genom åren. I den första definitionen ses sammanhållning snarare som en kraft som attraherar medlemmarna till gruppen. Detta sätt att se på sammanhållning definieras som *”det totala kraftfält som får medlemmarna att stanna kvar i gruppen”*. Den andra definitionen ser sammanhållning snarare som en kraft som får medlemmarna att stanna kvar i gruppen, trots tryck och press utifrån, det vill säga det motstånd som försöker splittra gruppen (Lindvall, Johnson och Åström, 2002). Den mest accepterade definitionen av sammanhållning inom idrotten, är definierad av Carron, Brawley och Widmeyer (1998, s.213). *”En dynamisk process som reflekteras i en tendens för gruppen att hålla samman och förbli sammanhållen i jakten på sina instrumentella mål och/ eller för tillfredställande av medlemmarnas affektiva behov”*. Lindvall, Johnson och Åström (2002) tolkar definitionen som att sammanhållningen inte bara påverkas av en utan av flera faktorer. De menar också att sammanhållningen är dynamisk vilket innebär att den ständigt förändras och att det instrumentella står för att gruppen bildas

utifrån ett syfte, t.ex. för att lösa en gemensam uppgift. Att sammanhållning är affektiv innebär enligt Lindvall, Johnson och Åström (2002) att olika sociala förhållanden inom idrottsgruppen utvecklar starka känslomässiga band mellan medlemmarna. När vi fortsättningsvis talar om sammanhållning i denna studie, är det utifrån Carron, Brawley och Widmeyer's (1998) definition vi gör det. Definitionen ligger närmast vår egen uppfattning om vad sammanhållning är.

Sociokulturellt perspektiv

Grundläggande för det sociokulturella perspektivet är att individen lär genom interaktion och samarbete med andra människor. Individens deltagande i sociala praktiker är väsentligt för vår utveckling och lärande. Människan är av naturen lärlärd vilket innebär att lärandet finns med i de mest alldagliga situationer och ger individen möjlighet att ta in kunskap och erfarenheter att använda i framtida sammanhang. Grundläggande för det sociokulturella perspektivet är också att lärandet är en ständigt pågående process. Individen lär men det gör också gruppen, organisationen, företaget och föreningen. Det innebär att lärandet sker på både individuell och kollektiv nivå. Språket har en central roll inom det sociokulturella perspektivet. Med språket skapar vi mening genom att tolka händelser genom ord vilket är själva grunden till att individen kan jämföra och lära av erfarenheter. Språket hjälper människan att dela erfarenheter med andra människor. Det gör det möjligt för oss att låna kunskaper och erfarenheter av varandra. Om datorn till exempel krånglar och individens egen kunskap om problemsökning på området inte räcker, finns möjlighet att fråga någon som har större erfarenhet. Vi kan således låna kunskap av andra och använda den som om den vore vår egen. Människan översätter språket till fysisk handling, vilket är fallet med den besvärliga datorn vilket gör språket till ett mycket kraftfullt redskap för människan individuellt och kollektivt, det vill säga i grupp. Inom det sociokulturella perspektivet betonas att lärande sker i interaktion mellan individer och i samspelet mellan dessa i olika situationer. Inom det sociokulturella perspektivet lär individen genom interaktion och samarbete vilket betyder att deltagande i sociala praktiker tillsammans med andra människor är väsentligt för lärandet (Dysthe, 2003); (Säljö, 2000); (Säljö, 2005). Utifrån vår studie ligger lärandet i hur SISU och de konsulenter som arbetar där förmedlar sammanhållning till föreningarna.

Den modell som ligger till grund för att tolkning och diskussion är Vygotskys modell av förmedlad handling

(Säljö, s. 28, 2005)

Modellen illustrerar förhållandet mellan artefakter, subjekt, objekt och hur dessa komponenter påverkar varandra. Modellen visar hur subjektet som i vår studie utgörs av SISU använder sig av intellektuella redskap i form av intellektuella verktyg för att skapa sammanhållning. Exempel på intellektuella verktyg är utbildning och övningar som syftar till att utveckla olika färdigheter inom idrottsföreningen.

Ett antagande som görs kring utveckling och lärande inom det sociokulturella perspektivet, är att människan handlar inom ramen för praktiska och kulturella sammanhang, vilket innebär att individen tenderar att tänka och agera på bestämda sätt. Det sker antingen indirekt eller i direkt samspel med andra. Det sker också genom att individen deltar i praktiska och kommunikativa samspel. I ett sociokulturellt perspektiv på lärande och utveckling är därmed kontroll av språkliga eller intellektuella redskap centrala. Genom att individen skaffar sig tillgång till olika kontextualiseringar av företeelser och händelser, kan vi förstå hur de uppfattas och förstås i olika verksamheter och hur man kan agera (Säljö, 2000).

Vårt syfte är att ta reda på vad sammanhållning är och vilken innebörd begreppet sammanhållning har för SISU. Det sker genom att vi ställer frågor i fokusgrupper. De uppfattningar som finns om sammanhållning, både individuellt och kollektivt förutsätter vi förmedlas till de organisationer i vilka SISU utbildar. Eftersom lärandet är en ständigt pågående process, även i de

mest triviala situationer, är det inte svårt att förstå att de uppfattningar som finns hos idrottsutbildarna på SISU, överförs till idrotten. Språkets avgörande betydelse, både på individuell och kollektiv nivå är också av vikt. Det är dessa faktorer som motiverar att vi använder ett sociokulturellt perspektiv i studien.

Metod

I följande avsnitt klargör vi våra val och tillvägagångssätt.

Datainsamlingsmetod

Valet av datainsamlingsverktyg har gjorts utifrån Einarsson & Hammar Chiriac (2002) och Hylanders (2001) definitioner av fokusgrupper, vilket förtydligas i stycket nedan, samt i relation till studiens syfte.

Empirin till denna studie har alltså samlats in genom fokusgrupper vilket är en diskussionsbaserad gruppintervju där syftet är att få fram människors erfarenheter och åsikter. Metoden används även när syftet är att studera attityder, värderingar och komplexa fenomen som uppstår i social interaktion. Fokusgrupper som datainsamlingsmetod har gett oss det djup och den förståelse som behövs för att kunna förstå och tolka sammanhållningens betydelse och dess innebörd. Detta har varit av vikt då en hermeneutisk ansats handlar om att tolka och förstå (Ödman, 2007). Fokusgrupper är en forskningsteknik där data samlas in genom gruppinteraktion kring ett av forskaren valt ämne (Einarsson & Hammar Chiriac, 2002); (Hylander, 2001); (Morgan 1997); (Wibeck, 2010). Fokusgruppsmetoden ger det djup och den kontext som vi behövt för att kunna fördjupa vår förståelse för vad som ligger bakom idrottskonsulenternas innebörd av begreppet sammanhållning. Fokusgrupper som datainsamlingsmetod har konkret inneburit att vi samlat sju idrottskonsulenter från SISU och låtit dem diskutera ett antal förberedda frågor. (Se Bilaga 1)

Med tanke på den metodansats vi valt och det syfte som studien har, är valet av datainsamlingsmetod väl motiverad. Vår uppfattning är att individernas tankar och uppfattningar bäst kan komma fram genom fokusgruppsintervjuer, då personliga intervjuer tar för lång tid att genomföra och en kvantitativ forskningsmetod inte ger oss individernas tankar och uppfattningar kring begreppet sammanhållning.

Missivbrev

En första kontakt med SISU togs vid ett spontanbesök på ett av deras kontor. Vid besöket presenterade vi vår tilltänkta studie och fick idén godkänd. Två veckor senare besökte vi återigen kontoret och kunde då visa upp en plan innehållandes detaljer kring datainsamling och ett tydligt formulerat syfte. Vi bestämde då i samråd med en av idrottskonsulenterna att kontor nummer två skulle kontaktas för medverkan i studien, varpå datum för fokusgruppsintervjuer bokades.

Urval.

Fokusgrupperna utgjordes av sju personer fördelat på två fokusgrupper, fyra personer i den ena och tre personer i den andra. De två fokusgrupperna tillhör två olika SISU-kontor i Sverige. Samtliga fokusgruppsdeltagare är anställda som idrottskonsulenter på SISU vilket innebär att de är ute i idrottsföreningarna i olika utbildningsprojekt. Förfrågan om deltagande i fokusgrupperna skedde genom en av utbildningskonsulenterna. Enligt Hylander (2001); Wibeck (2010) är det av vikt att fokusgrupperna är så homogena som möjligt. Ålder, kön och utbildning är exempel på sådan homogenitet. Förtydligat är gemensamhet och delade erfarenheter beskrivande för en homogen grupp (Dahlin- Ivanoff, 2011). Deltagarna har gemensamt att de är anställda som utbildningskonsulenter inom samma organisation, SISU, och i samma regioner. De tillhör således samma kontor och lyder därför under samma chefer. Därför anser vi att de två fokusgrupperna är homogena.

Datainsamling

De data som ligger till grund för studien är insamlad genom två fokusgruppsintervjuer med fyra respektive tre deltagare. Materialet omfattar totalt sextiofem minuters ljudupptagningar. Alla ljudupptagningar har transkriberats och motsvarar totalt 19 sidor text. Transkriberingsprocessen genomfördes genom att vi lyssnade av inspelningarna från datorn och överförde dem manuellt till textdokument. Vi var noga med att alla ord överfördes korrekt.

Allt transkriberat material redovisas inte i resultatet. Det beror på att allt material inte varit intressant utifrån syftet med studien. Det betyder att det förekommer avsnitt i det insamlade materialet som inte berör sammanhållning på något sätt. Därför har de delar som inte kan kopplas till sammanhållning valts bort.

Vi intog rollen som moderatörer, vilket innebär att vi initierade nya frågor, tillförde nya aspekter och såg till att diskussionen inte lämnade ämnet. Vår roll som moderatörer innebar även att se till att alla kom till tals då det är av vikt att allas tankar och synpunkter kommer fram. Detta har vi noga observerat för att skapa ett så brett material som möjligt. Det viktiga har dock varit att gruppdeltagarna fått diskutera fritt med varandra då samspelet och interaktionen är det centrala i fokusgrupper (Dahlin- Ivanoff, 2011); (Wibeck, 2010). Deltagarna har något gemensamt (de tillhör SISU) vilket gör gruppen homogen. Detta är av vikt då vi vill skapa engagemang så att deltagarna delar med sig av sina erfarenheter och upplevelser. För att främja detta gäller det att skapa en förtroendefull och avslappnad miljö (Dahlin- Ivanoff, 2011). Vi har därför valt att förlägga fokusgrupperna hos SISU.

Databehandling

Databehandling är ett systematiskt tillvägagångssätt för att sortera och analysera data, vilket görs för att strukturera de data som samlats in. I vår studie har fokusgruppsintervjuerna spelats in som ljudfiler med deltagarnas godkännande. Att intervjuerna spelats in har varit avgörande för studien då det hjälpt oss att gå på gång kunna återvända till materialet för att noggrant analysera data. Patel & Davidsson (1991) menar att detta kan höja reliabiliteten i vårt resultat, vilket betyder att pålitligheten ökar. Ljudfilerna har sedan transkriberats till text för att bli mer överskådliga i vår analys. För att insamlad data skulle bli så användbar som möjligt, gjorde vi en systematisering. Efter att vi transkriberat intervjuerna, analyserade, organiserade och kodade vi allt material. Vi använde oss av en öppen kodning vilket innebar att vi sökte betydelsebärande enheter. Konkret innebär det att vi har gått igenom all transkriberad text, ord för ord, rad för rad och mening för mening, där vi har strukit under ord, satser och meningar som kan kopplas till sammanhållning. Exempel på betydelsebärande enheter som förekom var familjärt, gemenskap, laganda, gruppsammanhållning, kompisanda och gruppdynamik. Genom denna kodning kunde vi sedan utveckla kategorier för att skapa tydligare strukturer. Tydliga strukturer har för avsikt att lyfta fram och tydliggöra resultatet Fejes & Thornberg (2009) . I den insamlade data som ligger till grund för resultatet återkommer ett antal rubriker då idrottskonsulenterna pratar kring begreppet sammanhållning. Konsulenterna pratar om sammanhållning utifrån individen och gruppen, förening,

styrelse och ledare samt utifrån praktiska övningar som förekommer. Därför har vi låtit skapa kategorier utifrån dessa rubriker under vilka resultatet redovisas.

Den hermeneutiska forskningsmetoden, med sitt angreppssätt, anses lämpligt för systematiskt kunna tolka och förstå ämnesområdet med hjälp av både teori och empiri i en process. Vi har pendlat mellan teori och empiri då det analyserade och kategoriserade materialet skrivits ut i resultatdiskussionen. Det innebär att det sociokulturella perspektivet har utgjort teorin bakom vår tolkning av insamlad data samtidigt som den empiriska insamlingen till viss del var förutsättningslös och senare kopplad till teorin. Vi har fokuserat på intellektuella verktyg, samverkan, interaktion och handlande, vilka är viktiga delar i det sociokulturella perspektivet. Det är enligt Fejes & Thornberg (2009) ett abduktivt sätt att arbeta på.

I en kvalitativ studie som den vi har genomfört gäller det att kunna visa upp en systematisk, noggrann och obeveklig resultatdel för läsaren. Genom att visa på hur noggrann och systematisk vår analys varit, kan vi stärka studiens tillförlitlighet (Dahlin- Ivanoff, 2011); (Fejes & Thornberg, 2009).

Etiska hänsynstaganden

I denna studie precis som i all annan forskning finns det vissa etiska aspekter och krav som måste följas (Denscombe, 2004); (Vetenskapsrådet, 2002). Kraven innebär att samhällets medlemmar är berättigade skydd mot obefogad insyn i exempelvis sina livsförhållanden. De människor som deltar i forskning får inte heller utsättas för psykisk eller fysisk skada, förolämpning eller kränkning. Dessa krav som Vetenskapsrådet (2002) kallar individskyddskravet är det centrala i forskningsetiska överväganden.

Inför vår studie har vi efter samtal med utbildningskonsulenterna på SISU beskrivit studiens syfte och tillvägagångssätt. Vi har även upplyst om frivilligheten att delta samt att de inte har varit förpliktigade att stanna kvar i forskningen. Detta har gjorts helt utan påtryckningar. Genom våra upplysningar och deras medgivande har vi inhämtat ett så kallat informerat samtycke och svarat upp mot informationskravet. All data som framkommit under fokusgruppsintervjuerna har behandlats konfidentiellt. Detta innebär att vi som genomfört studien inte har lämnat ut uppgifter, namn eller annat som kan komma att avslöja personernas identitet. Vi har även intygat och försäkrat för utbildningskonsulenterna att det insamlade materialet bara

kommer att användas i forskning och inte för kommersiellt bruk eller andra icke-vetenskapliga syften vilket utgör innebörden i nyttjandekravet . Genom nyttjandekravet och den konfidentiella hanteringen kunde vi skapa ett förtroende till våra intervjupersoner. Dessa hänsynstaganden vi gjort i vår studie svarar upp mot individskyddskravets fyra olika aspekter, *informationskravet, informerat samtycke, konfidentiell hantering och nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet, 2002).

Resultat

Resultatet redovisas under ett antal kategorier som tydliggör vad som kommit fram under fokusgruppsintervjuerna. Studiens frågeställning har legat till grund för tolkningen av resultatet.

Syfte:

Syftet med studien är att belysa hur idrottskonsulenter på SISU använder begreppet sammanhållning som ett pedagogiskt verktyg i sina kontakter med idrottsföreningar.

Frågeställning:

Vilken innebörd har begreppet sammanhållning för idrottskonsulenterna på SISU när de beskriver den egna verksamheten.

Hur beskrivs sammanhållning

I det transkriberade material som ligger till grund för resultatdelen av studien, använder SISU's idrottskonsulenter förutom sammanhållning några andra begrepp som ger sammanhållning fler dimensioner. Återkommande begrepp är laganda, gemenskap, gruppsammanhållning, gruppdynamik, kompisanda och familjär. Utifrån dessa begrepp talar idrottskonsulenterna om sammanhållning. Vi gör detta antagande utifrån två punkter.

- De olika begreppen förekommer i samma sammanhang som sammanhållning i intervjun. Det kan förstås som att konsulenterna inte gör skillnad på begreppen utan använder dem som dimensioner av sammanhållning. Detta förtydligas i de citerade utdrag från intervjun som följer i nästa stycke.

- Eftersom vi i frågorna som ställdes vid fokusgruppsintervjuerna enbart använt begreppet sammanhållning och inte några närbesläktade begrepp, gör vi antagandet att konsulenterna definierar de olika begreppen på samma sätt som de definierar sammanhållning.

Dimensioner av sammanhållning

På frågan om idrottskonsulenterna pratar olika om sammanhållning beroende på om det är idrottare eller en ledare de utbildar, svarar en konsulent följande: *”Vi måste hela tiden anpassa oss utifrån, det är vilka termer vi använder helt enkelt beroende på vem vi pratar med, för om man då pratar med en styrelse i en golfklubb alltså med bara gubbar som är företagsledare då kan du inte gå in på samma sätt som du gör i ett tolvårslag och prata sammanhållning”*.

I ovanstående citat säger konsulenterna att de beskriver sammanhållning på olika sätt beroende på vem de står inför. Men konsulenterna säger också att de använder olika termer beroende på vem de pratar med. Det betyder att konsulenterna anpassar sig utifrån situation och målgrupp.

På frågan om hur konsulenterna jobbar konkret med sammanhållning i föreningar och organisationer, svarar de så här:

*”Det är ju vårans satsning då, vår värdefullsatsning som vi jobbar på som SISU håller på med då som är en studiesatsning som handlar framförallt då om värdegrundsfrågor, där det är bestämt att vårans inriktning här i Halland ska handla mycket om sammanhållning då eftersom vi går ut mycket mot ungdomar, och då framför allt **laganda** då pratar vi om, som sagt att göra det konkret”*.

*”Och sen har vi ju en satsning som utgår från den svenska idrottsvärldens bästa värdefullt, där vi har, går under det här med **laganda**, där vi har två stycken ungdomskonsulenter som är ute och jobbar med grupper och lag”*.

*”Självklart gör vi det. Och föreningarna vill ju själva göra det genom att jobba med **laganda**, man jobbar med gruppen och det gör vi ju i form av att vi ju då som min kollega säger skraddarsyr utbildningar som passar, eller, läger och föreläsningar som passar just teambuildningsarbete och vi jobbar mycket med styrelse och föreningsutveckling”*.

*”Men sen har vi också då ju på elitnivå och seniornivå där vi jobbat då med **laganda**”.*

Konsulenterna använder alltså återkommande begreppet **laganda** på en fråga som tydligt avser sammanhållning vilket vi tolkar som att konsumenten definierar begreppet laganda på samma sätt som sammanhållning.

På frågan om vilken betydelse sammanhållning har inom idrotten, svarar konsulenterna:

*”Det är ju därför som föreningen finns. Det är ju för att man vill ha en sammanhållning till sitt gemensamma intresse, så det är ju grunden till alltihopa, hela rörelsen. Folk jobbar ju gratis inom idrotten och det som lockar, det är **gemenskapen**”*

*”Det **familjära**, vi frågade just unga ledare i helgen varför de engagerar sig inom idrotten, och det var; **gemenskapen** kommer först. Det var direkt den saken som kom ut. Och det har ju med **laganda** att göra såklart”.*

”Så när man slutar att träffas och umgås och det blir mindre möten och mindre av dom här trevligheterna då är det lite i vackling som ligger lite och tär på sammanhållningen och gemenskapen”.

Begreppen gemenskap, laganda och familjär, används här på en fråga som handlar om sammanhållning.

På frågan om konsulenterna brukar använda sig av gruppövningar i samband med att de pratar om sammanhållning svarar de:

*”Den formen som vi jobbar främst med är lärgrupper och det är en grupp som tillsammans ska lära sig någonting och det är **gruppsammanhållning** att man utvecklar föreningen i ett samtal i en grupp, så som vi sitter nu ungefär. Lärgrupp. Att jämföra med studiecirkel i andra verksamheter. Och det är absolut en **gruppdynamik** i det”.*

I ovanstående citat förekommer dels gruppsammanhållning och dels gruppdynamik i frågan om sammanhållning.

Vad är sammanhållning

På frågan om vad sammanhållning är, får vi fram olika aspekter som idrottskonsulenterna menar står för sammanhållning. Det första som en av idrottskonsulenterna betonar är att *"ha jävligt roligt tillsammans"*. Konsulenten menar också att det är viktigt att alla har roligt och inte bara några få. De förtydligar att det är viktigt att stötta varandra och att gruppen hjälps åt, att man har den goa känslan. De menar att sammanhållning handlar om att lyfta varandra i stället för att klaga på varandra. Sammanhållning innebär också att visa respekt för varandra, att man litar på varandra och har överseende. Alla tycker inte om samma övningar under träning, men att acceptera gruppens vilja samt att fokusera på positiva saker istället för att lägga energi på det negativa och att klaga på varandra betyder sammanhållning. Individens känsla av delaktighet, att vara en del av något större och att kunna bidra, skapar en grundtrygghet som är viktig för sammanhållningen. Allting handlar enligt SISU om vilka gemensamma värderingar och regler som finns i en grupp. Genom att sätta upp tydliga regler och att alla är införstådda i vilka kärnämnen som gäller i gruppen, vad som är okay och inte, skapas sammanhållning. Dit hör också att gruppen sätter upp tydliga mål och visioner som reglerar vad som gäller. Idrottskonsulenterna säger att i en grupp där sammanhållningen är stark, är det lättare att hantera konflikter *"då är sammanhållningen så stark så att om jag lyfter det här i omklädningsrummet, då vet man om att det är för gruppens bästa"*. Tryggheten som sammanhållningen skapar, bidrar till att individen vågar ta upp saker och diskutera det. Men i en grupp med sämre sammanhållning ventileras problemen inte i samma utsträckning vilket gör att ett litet skavsår blir större och större.

På frågan vilken betydelse sammanhållning har inom idrotten menar en av konsulenterna att sammanhållning är allt. *"Den är ju allt, det är därför som föreningen finns. Det är ju för att man vill ha en sammanhållning till sitt gemensamma intresse, så det är ju grunden till alltihopa, hela rörelsen"*. En annan konsulent menar att idrotten ofta tar sammanhållning förgivet. *"Man tar det förgivet och när det inte fungerar så kan en förening rasa totalt, så sammanhållning är ju det absolut viktigaste i en förening"*. När sammanhållningen tas för given menar konsulenterna att det behövs en föreningsanalys vilket innebär att tydliggöra arbetsfördelningen, vem som gör vad. Ofta är det en person som gör mycket medan

den stora massan är passiv. *"I nio av tio föreningar är det några få som gör mycket och några som gör mindre och man retar sig på det där, då är det ingen bra sammanhållning"*. Risken menar en av konsulenterna, med en skev arbetsfördelning, det vill säga när få personer gör väldigt mycket, är att de till slut inte orkar, vilket innebär att projekt och arrangemang stannar av. I den typen av situationer, där verksamheten släpar på grund av en skev arbetsfördelning, kommer ofta SISU in som stöd. Ofta handlar det om att skapa en grund för att få in fler ledare vilket i sin tur kan skapa en jämnare arbetsfördelning.

Att bryta mönster

Att ledarna i en förening kontinuerligt träffas är av stor vikt för sammanhållningen, vilket skapar en avslappnad och öppen miljö som skapar trygghet vilket bidrar till att viktiga frågor vågar lyftas fram, säger idrottskonsulenterna. En av konsulenterna beskriver att förekomsten av gemensamma lagfester är en bra måttstock för klimatet i en förening. I föreningar som är uppåtående prioriteras att träffas och att ha gemensamma fester. Det finns ofta inplanerat under året. Föreningar som inte längre vill träffas och umgås är ofta nedåtgående. Det tär på sammanhållningen och gemenskapen.

Men det finns enligt konsulenterna svårigheter med att föra in nya traditioner såsom kontinuerliga ledarträffar i en förening. *"Jag träffade några föreningar som har försökt kalla till en ganska formell ledarträff, och det kom inte särskilt många. Sen så gjorde de någonting liknande, ja men vi ses och kollar fotboll och äter lite gott, det var en landskamp, och då kom skitmånga"*. Konsulenterna betonar att det krävs innovativa lösningar för att skapa en ny tradition. När traditionen sedan är ett faktum kan arrangören långsamt föra in diskussionerna på seriösare områden. SISU har tryckt material om ledarträffar för att ytterligare förenkla för föreningarna att nå ökad sammanhållning genom nya traditioner. Materialet innefattar olika infallsvinklar för att skapa intressanta diskussioner bland ledare och tränare. När ledarträffar kontinuerligt förekommer kan föreningen skapa lärgrupper där individer inom samma intresseområde kan träffas och diskutera utifrån vilka ambitioner de har för sin grupp.

När SISU nyligen tillfrågade unga ledare om varför de engagerar sig inom idrotten, kom gemenskapen först. En av konsulenterna förtydligar, *"Folk jobbar ju gratis inom idrotten och det som lockar är ju gemenskapen, det familjära"*. Konsulenterna säger att

sammanhållning är grunden till hela rörelsen. Det hänger samman med allt ideellt arbete som sker inom idrottsrörelsen, säger idrottskonsulenterna

Hur praktiseras sammanhållning

SISU's idrottskonsulenter beskriver att de aktivt arbetar med att skapa sammanhållning i föreningar och idrottslag. Det kan handla om rena teambuildingsövningar där individerna utmanas att lita på varandra, till övningar som riktar sig mot att individerna ska lära känna varandra bättre.

Olika föreningar har olika behov och utifrån dessa skräddarsyr SISU sedan lösningar för föreningen. På frågan om hur de går tillväga när de planerar en utbildning om sammanhållning, svarar en av konsulenterna: *”Mycket sitter ju i ryggmärgen, att upparbeta kontakter och metoder och upplägg, men mer eller mindre är det ju skräddarsytt varje gång”*. En annan konsulent förtydligar: *”Alla föreningar ser ju olika ut så det gäller för oss att ta reda på så mycket som möjligt om föreningen och sedan bygga utbildningen utifrån det”*.

SISU använder också övningar som syftar till att synliggöra värderingar och attityder genom så kallade värdegrundsfrågor, något som sedan kan ligga till grund för den analys som konsulenterna sedan presenterar för föreningen. Ofta vill SISU att tränare och ledare är med och iakttar när gruppen eller laget genomför övningar. På så sätt kan ledaren själv få en bild av klimatet i gruppen. Nedan följer konkreta exempel på sådana övningar.

Forumteater

Idén bygger på att konsulenterna spelar upp ett scenario inför gruppen. Ofta vänder sig forumteatern till ungdomar och barn. Det kan till exempel handla om utsatthet eller en situation som på annat sätt kan uppstå i föreningen. *”Och det blir då lite grann så här, inte mobbing, inte så, lite ledar, hur man ska förhålla sig till varann rätt mycket va”*. Slutscenen består då av ett något oväntat slut för att väcka frågor.

Konsulenterna frågar sedan om slutscenen känns okay. Svaret är ofta nej.

Tillsammans med ett antal individer ur gruppen spelar konsulenterna sedan upp scenen igen men ändrar på innehållet så att slutet blir som gruppen vill ha det.

Cirkeln

Cirkeln är en övning som handlar om att lära sig lyssna och kommunicera med varandra. Genom att inte se varandra men ändå utföra en förflyttning i cirkeln är målet att visa laget, ledarna eller styrelsen vikten av kommunikation och samarbete. En av konsulenterna beskriver: *”Man får använda rösten väldigt mycket och lära sig lyssna på varandra så det är en stor del av den samarbetslösningen att man lär sig lyssna så att , Nu är jag klar, jag är klar nu! Ibland kan man fråga, tycker ni att ni är klara nu, och då är det några som säger, JA! Men fortfarande är det några som irrar runt och så där då. Bara för att du är klar så är kanske inte dom andra klara.. och då tittar vi på det och förklarar efteråt att nu var det fortfarande några som var ute och irrade”*

Den ger också deltagarna insikter i att det inte enbart är ens egen prestation som är viktig utan gruppens. Övningen är därför inte avslutad förrän hela laget är klar.

Genom övningen öppnas enligt konsulenterna oftast dörrar till intressanta diskussioner: *”Man kommer igång och diskuterar sen så när det blir mer teoretiskt när man sitter ner och diskuterar så förstår deltagarna oftast vikten av kommunikation”*.

Förtroendeövningar

Övningarna handlar om skapa förtroende för varandra. Att till exempel lita på att ens medarbetare tar emot en i ett fall bakåt, är målsättningen enligt konsulenterna att man i en verklig situation vågar lita på varandra. En konsulent förtydligar syftet med förtroendeövningar: *”Sen hoppas man ju på att när de sitter där i styrelsen tänker, att henne kan jag lita på”*.

Diskussion

I följande kapitel diskuterar vi huvuddragen av studiens resultat.

Det centrala i SISU's verksamhet handlar i mångt och mycket om att bedriva kurser, projekt och att utveckla olika organisationer inom idrotten. Det är idrottens behov av utveckling som styr verksamheten och som utgör själva grunden i SISU som organisation. Som organisation vill SISU vara den resurs som motiverar och stimulerar människors lärande, stärker deras engagemang och utvecklar verksamheten.

SISU's olika verktyg för sammanhållning

I resultatet redogörs för hur SISU med hjälp av intellektuella verktyg synliggör sammanhållningens betydelse för föreningarna. I ett sociokulturellt perspektiv menar Säljö (2005) att individen lär genom interaktion och samarbete, vilket betyder att deltagande i sociala praktiker som en idrottsförening har stor betydelse för lärandet. Det är genom interaktion och samarbete som en förening går framåt, ett av de intellektuella verktyg som idrottskonsulenterna använder sig av är en föreningsanalys. I en tidigare studie av Nilsson (2009) beskrivs att sammanhållning först kan förstås när man förstår den kontext som laget eller gruppen befinner sig i. Det kan tolkas som att idrottskonsulenterna har möjlighet att hjälpa föreningen först när de förstår dess kontext, dvs. de omständigheter som råder i föreningen. Genom att använda föreningsanalysen som ett verktyg kan idrottskonsulenterna tydliggöra den arbetsfördelning som råder inom föreningen. Utifrån deras resonemang tolkar vi det som att idrottskonsulenterna avser arbetsfördelning som en aspekt av sammanhållning vilket stämmer överens med Nilssons (2009) forskning. Vi föreställer oss att arbetsdelningen kan vara den faktor som utgör grunden i föreningen. Vi vet ju alla att med en stark grund står vi stadigt. Vi tolkar det som att om alla vill säga att om alla i lika mån själva axlar sitt ansvar befinner sig gruppen i balans, den står stadigt vilket kan identifieras som sammanhållning. Är däremot arbetsfördelningen ojämn, några får göra nästan allt, är också grunden instabil vilket skapar en obalans. Vi föreställer oss att en förening som vacklar på grund av ojämn arbetsfördelning, i förlängningen kan generera dålig sammanhållning.

Idrottskonsulenterna använder både verbal kommunikation och icke verbal kommunikation som verktyg ute hos föreningarna när de vill förmedla sammanhållning. Exempel på verbala och icke verbala kommunikationskanaler är övningar som forumteatern, cirkeln och förtroendeövningar. Det sätt som SISU använder övningar som verktyg för att påverka sammanhållningen, stöds av Mårdh och Wallmyr (2007). Deras forskning visar nämligen att eleverna i studien upplevde ”grupp- övningar” som positiva då de ansågs stärka gemenskapen i gruppen, vilket kan tolkas som en god förutsättning för lärande i situationen. Enligt Säljö (2000) är känslan av mening i en situation en viktig aspekt av lärande, dvs. människan tenderar att lära i större utsträckning när de finner mening i situationen. Eftersom eleverna upplever gruppövningar som positiva är vår tolkning att dessa gruppövningar skulle kunna vara en viktig aspekt i föreningsdeltagarnas lärande. Mårdh och Wallmyrs (2007) forskning beskriver dock inte om vissa övningar upplevs som mer stimulerande än andra. Därför är det utifrån tidigare forskning svårt att förstå vilken påverkan på inläring idrottskonsulenternas gruppövningar har. Men genom att använda övningarna som intellektuella verktyg för att skapa tilltro till varandra så är det inte orimligt att anta att SISU kan synliggöra attityder och värderingar, utmana individerna att lära sig lita på varandra och lära känna varandra bättre genom interaktion och samspel.

Olika dimensioner av sammanhållning

SISU's idrottskonsulenter diskuterar kring sammanhållning utifrån några nyckelord. Vi beskriver i resultatet dessa ord som dimensioner av sammanhållning. Det är en tolkning vi gör eftersom idrottskonsulenterna själva använde orden när de försökte beskriva begreppet sammanhållning. I inledningen diskuterade vi om innebörden av begreppet sammanhållning är så självklar som den verkar. För många tycks användningen av sammanhållning ske nästintill reflexmässigt för att förklara framgång eller motgång inom idrotten men också i andra praktiker. Vi frågar oss om SISU har en tydlig definition av begreppet sammanhållning eller om flertalet dimensionella begrepp som dök upp under intervjuerna är ett tecken på samma reflexmässiga användande. Vi frågar oss om innebörden av begreppet sammanhållning är så självklar som det låter, eller om SISU lägger för stor vikt vid sammanhållningens betydelse för idrotten när idrottskonsulenterna säger att sammanhållning är allt och att idrottsföreningar rasar totalt utan en god

sammanhållning. SISU har en mångårig erfarenhet av att arbeta med sammanhållning inom idrottsföreningar. De samarbetar med ca 8000 idrottsföreningar över hela Sverige. Med en sådan erfarenhet kan det antas att det finns en gedigen och djupt rotad kunskap om vad sammanhållning är och sammanhållningens betydelse för idrotten. Men vi funderar på om SISU har en gemensam begreppsdefinition kring sammanhållning. Att idrottskonsulenterna tar stöd i liknande begrepp för att förklara vad sammanhållning är tyder enligt oss på att det råder en viss osäkerhet kring begreppets innebörd. Flera ord tycks ha en liknande eller identisk innebörd för konsulenterna vilket vi uppfattar som något förvirrande. För om man som vi ställer en fråga om vad begreppet sammanhållning innebär för idrottskonsulenterna på SISU, så klarnar inte bilden av att ord som laganda, gruppssammanhållning, gruppdynamik, familjärt, kompisanda och gemenskap används som stöd i förklaringen.

Konklusion

Nedan presenteras de slutsatser vi drar av resultatet av studien.

Syftet med studien är att belysa hur idrottskonsulenter på SISU använder begreppet sammanhållning som ett pedagogiskt verktyg i sina kontakter med idrottsföreningar. Resultatet visar att idrottskonsulenterna på SISU anser att sammanhållning inom idrotten är allt. Utan en god sammanhållning menar SISU att idrottsföreningar rasar. För att nå en ökad sammanhållning har SISU utvecklat ett antal intellektuella redskap som används när de besöker olika idrottsföreningar. Hit räknas förtroendeövningar som har för avsikt att få gruppens medlemmar att våga lita på varandra, teambuildingövningar, som bygger på att stärka sammanhållningen inom gruppen, samt forumsteater och cirkelövningar som har för avsikt att väcka frågor för vidare diskussioner. Dessutom gör idrottsutbildarna föreningsanalyser som har för avsikt att belysa arbetsfördelningen inom föreningen, det vill säga vem som gör vad. Vår slutsats är SISU använder flera olika verktyg som tillsammans har för avsikt att skapa välmående föreningar. Utifrån samtalen som fördes under fokusgruppsintervjuerna har vi kunnat utläsa att idrottskonsulenterna talar om sammanhållning genom en rad begrepp. Till dessa begrepp hör laganda, gemenskap, gruppssammanhållning, gruppdynamik, kompisanda och familjär. Vår slutsats är att innebörden av begreppet

sammanhållning inte är helt klarlagt hos SISU, eftersom konsulenterna återkommande relaterar till andra begrepp. På frågor om sammanhållning återvände alltså konsulenterna till andra begrepp för att förklara innebörden av sammanhållning. Resultatet visar att SISU lägger största vikt vid sammanhållningens betydelse för idrottsföreningar.

Implikation

I följande avsnitt ges förslag på vidare forskning inom området.

I Studien har fokus legat på vad sammanhållning är och vilken innebörd sammanhållning har för SISU. De resultat som framkommit speglar därför deras syn och inte idrottsrörelsens syn på sammanhållningens betydelse. Vidare forskning på området kan därför istället belysa idrottsrörelsens syn på sammanhållningens betydelse i relation till de resultat som speglar hur SISU diskuterar kring sammanhållning. Det kan ge en tydligare bild av begreppets betydelse.

Metoddiskussion

I detta avsnitt diskuterar vi de forskningsmetoder som använts.

Vi har valt att genomföra en kvalitativ studie då syftet med studien är att belysa hur idrottskonsulenter på SISU använder begreppet sammanhållning som ett pedagogiskt verktyg i sina kontakter med idrottsföreningar, vilket blir näst intill omöjligt genom en kvantitativ studie. Resultatet i vår studie är insamlat genom fokusgruppsintervjuer, genom fokusgruppsintervjuerna har vi kunnat ge idrottskonsulenterna utrymme till att fritt diskutera de frågor vi ställt och på så sätt har vi kunnat ta del av deras resonemang kring begreppet sammanhållning. Samspelet och interaktionen är centrala och har en stor betydelse för en lyckad fokusgruppsintervju (Dahlin- Ivanoff, 2011). Deltagarna har i en diskuterande miljö gett oss en bra förståelse och flera olika perspektiv kring begreppet sammanhållning som ligger som grund för denna studie. Genom att använda oss av metoden har vi alltså kunnat bilda oss en uppfattning om hur konsulenterna diskuterar kring fenomenet sammanhållning. Vi har även varit noga med att observera att alla i fokusgruppen kommit till tals, vilket är av vikt då vi vill få

fram så mycket information som möjligt. Men även för att inte bara en eller två deltagares tankar och värderingar skall styra vårt resultat.

En annan faktor som har haft betydelse för vårt val av fokusgruppsintervjuer är att enskilda intervjuer tar för lång tid samt att de inte bidragit med de diskussioner som fokusgruppsintervjuer skapar.

Totalt har sju idrottskonsulenter fördelat i två grupper med tre respektive fyra deltagare medverkat i fokusgruppsintervjuerna, målet var att totalt åtta personer skulle delta. Att förfrågan om medverkan i våra fokusgruppsintervjuer gjorts av en av idrottskonsulenterna saknar betydelse enligt Hylander (2001); Wibeck (2010) då det är viktigare att grupperna är homogena. Utifrån vårt syfte anser vi att den valda metoden är väl motiverad.

Referenslista

- Aldeborn, P-O. (2007). *Gruppdynamiska processer i tillfälliga grupper*. Halmstad Högskola.
- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Carron, A. V., & Chelladurai, P. *The dynamics of group cohesion in sport* (Journal Article) *Journal of Sport Psychology*, Vol 3(2), 1981, 123-139.
- Carron, A. V., Brewley, L. R., & Widmeyer, W. N. (1998). *The measurement of cohesiveness in sport groups*. Morgantown: Fitness information technology.
- Dahlin- Ivanoff, S. (2011). Fokusgruppsdiskussioner. I: Ahrne, G. & Svensson, P. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. (sid. 71- 82). Malmö: Liber AB
- Denscombe, M. (2004). *Forskningens grundregler- Samhällsforskarens handbok i tio punkter*. Lund: Studentlitteratur.
- Dysthe, O. (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Einarsson, C., & Hammar Chiriac, E. (2002). *Gruppsobservationer- Teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Fejes, A. & Thornberg, R. (2009). *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber AB
- Fiedler, F. (1967). *A theory of leadership effectiveness*. New York: McGraw-Hill.
- Forsyth, D. R. (2006). *Group Dynamics*. London: Thomson Learning.
- Hylander, I. (2001). *Fokusgrupper som kvalitativ datainsamlingsmetod*. FOG-rapport. Nummer 42.
- Lindwall, M., Johnson, U., & Åström, O. (2002). *Världens bästa lag- om gruppdynamik inom idrotten*. Malmö: SISU Idrottsböcker.

- Lostin, H. (2010). *Elitsatsande gymnasiehandbollsspelares upplevelser av lagsammanhållning i klubbtag respektive träningsgrupp vid skola*. Halmstad Högskola.
- Morgan, D. (1997). *Focus groups as qualitative research*. 2:a upplagan. Newbury Park: Sage
- Mårdh, P. & Wallmyr, A. (2007). *Idrott & Hälsa – ett verktyg för gemenskap*. En kvalitativ undersökning om elevers syn på hur ämnet Idrott och hälsa påverkar gemenskapen. Lärarhögskolan i Stockholm.
- Nilsson, R. (2009). *Gruppdynamik i Luleå hockeys a- lag*. Luleå Tekniska Universitet.
- Patel, R., & Davidsson, B. (1991). *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Ravelli, T. & Thylin, S. (1996). *Thomas Ravelli Nr. 1*. Halmstad: Sportförlaget.
- SISU. (2010). *Verksamhetsberättelse – med årsredovisning*. SISU – Idrottsutbildarna.
- SISU. (2010). *Verksamhetsinriktning 2010 – 2011*. SISU – Idrottsutbildarna.
- Shaw, M. E. (1981). *Group dynamics: The psychology of small group behavior*. New York: McGraw- Hill.
- Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Nordstedts akademiska förlag
- Säljö, R. (2005). *Lärande och kulturella redskap: om lärprocesser och det kollektiva minnet*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Vetenskapsrådet. (2002). Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Elanders Gotab.

Wibeck, V. (2010). *Fokusgrupper – om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Ödman, P-J. (2007). *Tolkning, förståelse, vetande - hermeneutik i teori och praktik*. Norstedts Akademiska Förlag.

Bilaga 1

Intervjuguide för fokusgrupper hos SISU

Hur brukar ni gå tillväga när ni planerar en utbildning om sammanhållning?

- Vad är viktigt då?

Hur arbetar ni konkret med sammanhållning i föreningar och organisationer?

- Vilken betydelse har sammanhållning?

- Vad är viktigt då?

- Brukar ni använda er av gruppövningar i samband med detta?

- Ge exempel på sådana övningar.

Hur pratar ni om sammanhållning med idrottare och ledare?

Ni befinner er framför 20 idrottare i ett lag samt 5 ledare.

Vad skulle ni då säga till dem att sammanhållning är?

- Pratar ni olika beroende på om det är idrottare eller ledare ni utbildar?

- Ge i så fall exempel på sådana skillnader.